

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

יציאה בחוטי שיער

(נ"ז א') משנה: במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה? לא תצא אשה לא בחוטי צמר, ולא בחוטי פשתן, ולא ברצועות שבראשה (שקולעת בהן שיערה). ולא תטבול בהן (אף בחול) עד שתתפרם (שיהיו רפויים וייכנסו בהם המים ולא יחצצו).

(ומקשה) טבילה מאן דכר שמה?!

(ומפרש) מה טעם קאמר: מה טעם לא תצא אשה לא בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן, מפני שאמרו חכמים בחול לא תטבול בהן עד שתתפרם; וכיון דבחול לא תטבול בהן עד שתתפרם, בשבת לא תצא, דילמא מיתרמי לה טבילה של מצוה, ושריא להו (תתירם שלא יחצצו), ואתי לאתויינהו ד' אמות ברשות הרבים.

בעא מיניה רב כהנא מרב: תיכי חלילתא מאי (רשת לאיסוף קליעת השיער²)?

(1) אמר ליה: אריג קאמרת. כל שהוא אריג לא גזרו (לצאת בו בשבת, משום שאינו חוצץ, שכן אינו יכול להדקו היטב).
(2) ואיכא דאמרי: אמר רב הונא בריה דרב יהושע: חזינא לאחוותי דלא קפדן עלייהו (ליטלן מראשן כשהן רוחצות בחמין³).

מאי איכא בין הך לישנא ובין הך לישנא? איכא בינייהו דטניפן (בטיט): להך לישנא דאמר כל שהוא אריג לא גזרו, הני נמי ארוג (ואינו בכלל הגזירה). ולהך לישנא דאמרת משום קפידא, כיון דטניפא מקפד קפדא עלייהו (שהמים ממחים הטיט, ומלכלך בשרו, ואף שאינו חציצה, אבל מקפידות להסירם משום טינוף, ויש חשש לטלטול).

תנן התם (מקוואות ט,א): ואלו חוצצים באדם - (4) חוטי צמר, וחוטי פשתן, והרצועות, שבראשי הבנות (שבשערן).
(2) רבי יהודה אומר: של צמר ושל שיער אין חוצצין, מפני שהמים באין בהן (משא"כ חוטי פשתן ורצועות של עור, מודה לתנא קמא שחוצצים).

(נ"ז ב') איתמר, אמר רב נחמן אמר שמואל: מודים חכמים לרבי יהודה בחוטי שיער (הלכך, יוצאה בהם בשבת, ולא תבוא להעבירם ד' אמות ברשות הרבים⁴. נמצא המחלוקת רק בחוטי צמר).

(נ"ז א') אמר רב הונא: וכולן בראשי הבנות שנינו (המילים "שבראשי הבנות" מתייחסות גם לחוטים, ולא רק לרצועות).

1. שכן אשה יוצאה בתכשיט, ולא במשוך. ויש שהוא תכשיט, וגזרו בו חכמים שלא תצא בו, שמא תשלפנו להראות לחברתה חשיבותו, ושמא תבוא לטלטלו ד' אמות ברשות הרבים. רש"י.
2. וכן פירשו הריטב"א ועוד. והראב"ן (שבת סימן שמז) פירש: תיכי חלילתא מאי? כלומר אם החוטין משורשרין בחלל הסבכה מאי, כמו שעושין לשבכות של נשים בין חלל להכניס בה החוט, הכא ליכא למיחוש דילמא אתי לאתויינהו בידה שהרי החוט חרוז בתוך הסבכה. אמר ליה: אריג קאמרת, כל שהוא אריג לא גזרו. כלומר כל שהוא חרוז בסבכה הרי הוא כארוג בו שלא יזח ממנו, ודבר שהוא בבגד לא גזרו בו רבנן דילמא אתי לאתויי ומוותר לצאת בו בשבת... (לישנא בתרא) חזינא להו לאחוותי דכי סלקן מטבילה, לא קפדן על תיכי חלילתא דידהו, לא לקשרן על הסבכה ולא להוציאן מן הסבכה ולהביאן בידן, אלא כך מניחות החוטין תלויין אלמא ליכא למיחוש לאיתויי בידן (משא"כ בדטניפין, ודאי קפדו ואתי למישלף ולאיתויי).
3. אלמא, עיילי בהו מיא שפיר אפילו להנאת רחיצה, וכיון שכן, לענין טבילה נמי לא צריכין להתירן, ומוותר לצאת בהן בשבת, דהא אי מתרמי טבילה לא שרו להו לא משום חציצה ולא משום קפידא. רש"י.
4. רי"ף.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

למעוטי (חוטין) דצוואר (שאינם חוצצים) לפי שאין אשה חונקת את עצמה (וקושרתם בריוח שיהיו רפויים).

(ומבאר על פי ברייתא) הני מילי בחוטין. אבל בחבקין שבצוואריהן, כגון קטלא (בגד חשוב שתולה בצווארה) וכיוצא בהן, חוצצין, דאשה חונקת את עצמה, כדי שתיראה בעלת בשר.

שיטות הראשונים

לא תצא לא בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן: דעת רש"י שאפילו חוטי צמר ופשתן שקולעת בהם שיער ראשה אסור לצאת בהם. ודעת ר"י ורא"ש, שחוטים ורצועות שנתונים בקליעת השיער, מותר לצאת בהם⁵. וכאן בחוטים שאינם נתונים בקליעת השיער, אלא שאוספת בהם שערותיה מבחוץ. והשו"ע⁶ סתם כרא"ש, ובשם יש מי שאוסר כרש"י.

טבילה בחוטים הכרוכים בקליעת שעה: דעת רש"י שגם בחוטים שבקליעת שעה, יכולה לטבול כשתרפם. ודעת הרא"ש שרק בחוטין שעל שערותיה מועיל רפיון שלא יהו מהודקים על ראשה; אבל בחוטים שבתוך קליעותיה, אין מועיל בהן רפיון כל כך, כיון דאין המים נכנסים בתוך הקליעה, עד שתסתור אותה לגמרי. וכן פסק השו"ע⁷.

איכא בנייהו דטניפן: פירש רש"י שמטונפות בטיט. וכתב הרא"ש פירוש נוסף, שהחוטים מוזהבים ונהרסים ומיטנפים במים, ולכן מקפידות להסירן לפני טבילה. הסמ"ג והטור פסקו כלישנא בתרא של קפידא, המחמירה, וכשני הפירושים. ומסתימת לשון הרמב"ם נראה שפסק כלישנא קמא, שכל שהוא ארוג לא גזרו. וכן פסק השו"ע⁸. והרמ"א פסק כהטור.

טבילה בקליעת שיער מוזהבת או מטונפת: ללישנא בתרא, אם מקפידות ליטלן כשרוחצות, אסור לצאת בהן בשבת. דעת רש"י שעכ"פ אינן חוצצות בטבילה, אפילו כשמטונף, שהרי מים חודרים דרכו. ובשם רבותיו פירש שכיוון שמקפידות להסירן לפני טבילתן, אם לא סילקו פוסל את הטבילה. והטור פסק כרבותיו של רש"י, וכשני הפירושים לעיל (שחוטים ארוגים מוזהבים או מטונפים, שאינם מהודקים, חוצצים, שמקפידה עליהם), וכן פסק הרמ"א⁹.

טבילה בחוטי צמר: הרמב"ם פסק כתנא קמא, שגם חוטי צמר חוצצים בטבילה, כמו חוטי פשתן, והרצועות שקושרין הנשים על ראשיהן לנוי. וכן פסק השו"ע¹⁰.

יציאה בקטלא: כתבו תוספות, תימה דמשמע דקטלא טעמא משום חציצה, וא"כ אמאי תני במתניתין בסיפא בהדי חוטי צמר?! ברישא הוה ליה למיתנייה! ואומר רשב"א דקטלא נמי דבר של נוי הוא, ויש לחוש דילמא

5. שכשם שיש איסור בקליעת שיערה (כדלקמן צ"ד ב'), כך גם יש איסור בסתירת הקליעה, ואין לחשוש שתתירם. וביישוב דברי רש"י נדחק הב"ח (או"ח שג,א). ובביאור הגר"א (שג, ס"ק ג) כתב שלפי רש"י איכא למיחש דלמא תתרמי לה טבילה של מצוה, ותרפה הקליעה מערב שבת, כדי שתוכל לטבול בהם בשבת, ובשבת חוששים שתתיר הקליעה (אע"פ שגם ברפוי אפשר לטבול לפי רש"י, כדלהלן). אבל החולקים על רש"י הסוברים שמותר לצאת בקלועות, סבירא להו דבעינן התרה לענין טבילה, ולא סגי שתתירם. וא"כ ע"כ תתירם מערב שבת, ותו ליכא למיחש בשבת שתולכים ד"א. וראה להלן.

6. או"ח שג,א. מקורות - תוספות (נ"ז א', ד"ה במה). רא"ש (סי' א). ר"ן (כה ב ברי"ף, ד"ה וכתבו).

7. יו"ד קצח,ב. מקורות - רא"ש (סי' א).

8. או"ח שג,א. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יט,ט).

9. יו"ד קצח,ד.

10. יו"ד קצח,ב. מקורות - רמב"ם (הל' מקוואות ב,ה).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

שליף ומחויא. ומיירי מתניתין ברפוי דליכא חציצה, ולכך אין לאוסרו אלא משום תכשיט. אבל ברייתא דהכא איירי במיהדק, דליכא למיחש דילמא שלפא שאינה מסירה לפי שלא תראה בעלת בשר. וכן פסק השו"ע¹¹.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שג)

- א. לא תצא אשה בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן ולא ברוצעות שפראשה, מפני שצריכה להסירם בשעת טבילה חיישינן שמא תוליקם ארבע אמות ברשות הרבים. ואם הם קלועות בשערה, מתר. ויש מי שאוסר. ואם הם מעשה אריגה, מתר שאינה צריכה להסירם בשעת טבילה. **הגה:** ובלבד שלא יהיו מטנפות או מזהבות דאז מסירן כדי שלא יתטנפו במים (טור והרא"ש וסמ"ג).
- ב. מתר לצאת בחוטין שבצוארה, שהם רפויים ואינה צריכה להסירם בשעת טבילה, אבל בקטלא שבצוארה, אסור, מפני שצריכה להסירם בשעת הטבילה לפי שהיא מהדקת אותה כדי שתראה בעלת בשר, וחיישינן דלמא אתיא לאתווי ד' אמות ברשות הרבים...
- ז. לא תצא בקטלא, דהינו בגד שיש לו שנצים כעין מכנסים ומכניסים בו רצועה רחבה וקושרה סביב צוארה והבגד תלוי על לבה, והוא חשוב ומציר בזהב.

(יו"ד, הלכות טבילה, סימן קצח)

- ב. אלו הדברים שחוצצין, חוטי צמר וחוטי פשתן ורוצעות שכורכין בהם השער בראש, לא תטבל בהם עד שתתפרם; ואם הם בתוך קליעת שערה אינו מועיל בהם רפיון. ואם הם כרוכים בשאר מקומות בגוף, לא תטבל בהם עד שתתפרם, חוץ מאם הם כרוכים בצואר שאינם חוצצין לפי שאינה מהדקו; אבל קטלא, שהיא רצועה חלקה ורחבה שכורכת סביב צוארה, חוצצת, מפני שחונקת עצמה בחזק, כדי שיהיה בשורה בולט ותראה בעלת בשר, ומתוך שהרצועה חלקה ורחבה אינה מזיקתה (רש"י).
- ג. אם החוטין האלו חלולים, עשוין מעשה רשת, אינם חוצצין (טור בשם ראב"ד).
- ד. חוטי שער אינם חוצצין. **הגה:** ואם היו מזהבות, חוצצין, דמקפדת עליהם שלא תטנפם; וכן אם היו מטנפים תחלה, מקפדת עליהם שלא תתלכלך מהן במים, וחוצצין (טור).

תכשיטים העשויים לנוי האסורים

(נ"ז א') **משנה:** ולא (תצא) בטוטפת, ולא בסרביטין, בזמן שאינן תפורים. ולא בכבול (שתחת הסבכה) לרשות הרבים. ולא בעיר של זהב. ולא בקטלא (ומפרש, לקמן נ"ט ב', שהוא סינר משובץ זהב שקושרת סביב הצוואר, או תכשיט כעין ירח מזהב להדק מפתחי חלוקה¹²). ולא בנזמים (שבאפה). ולא בטבעת שאין עליה חותם (שעל אצבעה לנוי¹³). ולא במחט שאינה נקובה (שאינה לתפירה, אלא לנוי). ואם יצאת (בכל אלו), אינה חייבת חטאת (משום שהם תכשיטים, ולא משא).

11. או"ח שגב; שגז. מקורות - תוספות (ד"ה הכא).

12. שני פירושים ברש"י להלן נ"ט ב'.

13. טבעת שיש עליה חותם נועדה לתשמיש, והיא משא ואסורה מהתורה (ראה להלן ס"ב א').

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

(נ"ז ב') (ומבאר) מאי טוטפת? חומרתא דקטיפתא (קשר נגד עין הרע). (ומקשה) תהוי כקמיע מומחה ותשתרי! אלא אפוזיינו (ציץ, נזר, תכשיט זהב המונח על המצח¹⁴).

תניא נמי הכי: יוצאה אשה בסבכה המוזהבת (שוודאי לא תגלה ראשה), ובטוטפת ובסרביטין **הקבועין** בה (בסבכה. וחומרתא אין דרך לקבוע בסבכה).

(ומברר) איזו טוטפת, ואיזו סרביטין? אמר ר' אבהו: טוטפת, המוקפת לה מאוזן לאוזן (כעין ציץ). סרביטין, המגיעין לה עד לחייה. עניות עושין אותן של מיני (אריגים וחוטים) צבעונין. עשירות עושין אותן של כסף ושל זהב.

שיטות הראשונים

טוטפת וסרביטין התפורים: רש"י פירש דבתפורין ליכא למיחש לאתויי, שאינה נוטלת השבכה מראשה ברה"ר, שתגלה כל שערה. וכתב **האור זרוע**, אם כן, בתולה שאינה חוששת על גילוי הראש, אע"פ שמחובר לשבכה אסור לצאת בו. **והרמב"ם** כתב שהאיסור לצאת בטוטפת וסרביטין, "שמא ייפולו, ותביאן בידה." נראה מדבריו, שאם תפורים זה בזה, אפילו אם אינם תפורים לסבכה, מותרת לצאת בהם. והשיגו **הראב"ד**, שאע"פ שהן תפורין זה בזה, אם אינן תפורין לשבכה לא תצא¹⁵. **והשו"ע**¹⁶ כתב הטעם **כרש"י**. **והרמ"א** הביא דברי **האור"ז**.

עניות עושות אותן של מיני צבעונין וכו': פירש **הריטב"א** דאתא לאשמועינן דגבי עניות גזרינן אף בשל צבעונין דילמא שלפא ומחויא. אבל עשירות אין דרך להראותן, ומותרות לצאת בהן, ולא גזרינן הני אטו הני. **ותוספות הרא"ש** ביאר להיפך, שבא להשמיענו שאף באלו שרק עניות מחשיבות אותם, חיישינן גם בעשירות דלמא שלפא ומחויא.

שולחן ערוך

(אור"ח, הלכות שבת, סימן שא)

ז. כָּל הַיּוֹצֵא בְּדָבָר שְׂאִינוֹ תִּכְשֵׁיט וְאִינוֹ דָּרָךְ מִלְּבוּשׁ וְהוֹצִיאוּ כְּדָרָךְ שְׂרָגִלִין לְהוֹצִיָא אוֹתוֹ דָּבָר, חַיֵּב. וְכָל תִּכְשֵׁיט שְׂהוּא רְפוּי שְׂאֵפְשֵׁר לוֹ בְּקַל לְפַל, אֲסוּר לְצֵאת בּוֹ וְאִם יָצָא, פְּטוּר. וְאִשָּׁה לֹא תֵצֵא בְּתִכְשֵׁיטִים שְׂדַרְפָּה לְשִׁלְפָם (פי' להסירם מעליה) וּלְהִרְאוֹתָם...

(אור"ח, הלכות שבת, סימן שג)

ב. ... וְלֹא תֵצֵא בְּטוֹטְפָת, וְהוּא כְּמִין צִיץ וּמִגִּיעַ מֵאֲזֵן לְאֲזֵן, וְלֹא בְּשִׂרְבִיטִין, וְהוּא גַם כֵּן צִיץ וְאִינוֹ מִגִּיעַ אֶלָּא עַד לְחַיִּים שְׂכוֹרְכָתוֹ עַל רֵאשָׁה וְתוֹלָה לָהּ עַל לְחַיֵּיהָ מִכָּאן וּמִכָּאן, וְהוּא שְׂאִינָם תְּפוּרִים בְּשִׁבְכָה, דְּחִיִּישֵׁינָן דְּלִמָּא שְׂלִפָא לְאֶחוּיֵי וְאֶתִיָא לְאֶתוּיָי ד' אַמוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים; אֲבָל אִם תְּפוּרִים לִיכָא לְמִיחַשׁ לְהַכִּי, וּמִתָּר. **הגה:** וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּבִתּוֹלָה שְׂאִינָה חוֹשֶׁשֶׁת לְגִלּוּי רֵאשָׁה, אֶפְלוּ תְּפוּרָה בְּשִׁבְכָה אֲסוּר, דְּחִיִּישֵׁינָן שְׂמָא תְּסִירָם עִם הַשִּׁבְכָה, וְאֶתִי לְאֶתוּיֵי (אור זרוע).

14. ע"פ לעזי רש"י.

15. שסובר כדעת רש"י, שהחשש הוא שמא תסירם, ואינה מותרת עד שיהיו תפורים לסבכה דווקא.

16. אור"ח שגב. מקורות - רמב"ם וראב"ד (הל' שבת יטו; ורמב"ם גם בהל' י). אור זרוע (הל' שבת, סי' פדב).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

יציאה בכבול

(נ"ז א') משנה: ולא (תצא) בכבול לרשות הרבים.

(נ"ז ב') אמר רבי ינאי: כבול זה איני יודע מהו. אי כבלא דעבדא תנן (חותם שעושים לעבד בכסותו לסימן שהוא עבד), אבל כיפה של צמר (שתחת הסבכה ומתקשטת בו) שפיר דמי (שכיוון שמתגלה שיערה, לא שלפא ומחויא); או דילמא כיפה של צמר תנן (שמא תשלפנו בלי שיתגלה שיערה להראותו), וכל שכן כבלא דעבדא (שאסור לצאת בו לרשות הרבים).

(4) אמר רבי אבהו: מסתברא כמאן דאמר כיפה של צמר תנן. ותניא נמי הכי: יוצאה אשה בכבול ובאיסטמא לחצר. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף בכבול לרשות הרבים. כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר: כל שהוא למטה מן השבכה, יוצאין בו (לרשות הרבים, שאין חשש שתסירנו). כל שהוא למעלה מן השבכה, אין יוצאין בו¹⁷.

(2) ושמואל אמר כבלא דעבדא.

מאי איסטמא? כליא פרוחי (כיסוי שעל ידו מעמדת השערות שפורחין ויוצאין כאן וכאן¹⁸).

תנו רבנן: שלושה דברים נאמרו באיסטמא: אין בה משום כלאים (שעשויה כמין לבד, ואינה טווייה). ואינה מטמאה בנגעים (דגבי נגעים כתיב נמי "בגד", ויליף מכלאים שוע וטווי). ואין יוצאין בה לרשות הרבים. משום רבי שמעון אמרו, אף אין בה משום עטרות כלות (שגזרו שלא תצא בהם מהחורבן, סוטה מ"ט א').

שיטות הראשונים

מהו כבול: פסקו רי"ף, רמב"ם, ורא"ש כר' אבהו, דאמר מסתברא כפה של צמר תנן, דתניא כוותיה. ופירש הרי"ף, חוטי דעמרא דגדילין ועבידן כהוצא, ורחב שתי אצבעות. וכן פסק השו"ע¹⁹.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שג)

ג. לא תצא בכפה של צמר, דהינו חוטי דעמרא דגדילין ועבידי כי הוצא (פי' ככלים העשויים מעלי לולבי הדקלים שהם באריגה, מה שאין בן אצטמא העשויה כמין לבד כדאיתא בגמרא שם), ורחבים כשתי אצבעות כשעור ציץ, ולא באצטמא דהינו מטלית שתולין בו חוטין של צבעונים ותולין אותו לכלה להפריח ממנה הזבובים.

17. פירוש דכיון דקתני כלל אמר רשב"א כל שהוא למטה מן השבכה יוצאים בו, מכלל דכבול מידי שהוא למטה מן השבכה הוי, ואינו כבלא דעבדא. ריטב"א. וכיפה של צמר זו אע"פ שהיא למטה מן השבכה יכולה ליטלו על ידי הדחק בלא סלוק השבכה; רבנן סברי דכיון שיכולה ליטלו (עכ"פ על ידי הדחק) בלא סלוק הסבכה חיישינן דילמא שלפה ומחויא, ור"ש בן אלעזר סבר דלא חיישינן. ריטב"א בשם הרמב"ן.

18. ריטב"א על פי רש"י.

19. או"ח שגג, מקורות - רמב"ם (הל' שבת יט,ז). רא"ש (סי' ב).